

LANDLOPERS

Honderd jaar geleden trokken veel mensen voor hun beroep nog wandelend door het landschap. Tegenwoordig moet je deze 'landlopers' met een lantarentje zoeken. Maar ze zijn er nog. Wim Huijser gaat met ze op pad en voert een wandelgesprek over een loopbaan. Voor deze eerste aflevering bezoekt hij met routemaker Rob Wolfs het Herikhuizerveld bij Rheden.

Routemaker Rob Wolfs 'EEN WANDEL- ROUTE BLIJFT MIJN INTERPRETATIE VAN EEN LANDSCHAP'

Honderden wandelroutes ontwierp Rob Wolfs in de afgelopen dertig jaar en tientallen wandelgidsen. Hij noemt zichzelf dan ook wandeldeskundige of professioneel routemaker. Simpelweg omdat het een beroep is waarmee hij twintig jaar lang zijn boterham verdiende.

Tekst: Wim Huijser Fotografie: Andrea Gulickx

ROB WOLFS, ROUTEMAKER

GEBOORTEPLAATS EN -JAAR:

Wormerveer, 1951

EEN WANDELEND

BEROEP SINDS: 1991

AANTAL WANDELKILOMETERS

PER JAAR: ca. 3000 km

GEREEDSCHAPPEN DIE

IK MEEDRAAG:

smartphone met topo-gps,
memorecorder, uitgeprinte
(ontwerp)route, verrekijker
en ultrasone hondenverjager

MEEST FAVORIETE

WANDELGEBIED:

rond Winterswijk

vrouw en kinderen, maar ik vond het altijd een gedoe. Al dat uitzoeken van het openbaar vervoer. Daarom ging ik liever aan de gang met rondwandelingen binnen het LAW-netwerk. Zo moest ik ieder jaar vier nieuwe NS-routes aanleveren. Daarnaast was ik druk met teksten schrijven, praktische informatie opzoeken en zorgen voor de cartografie en fotografie. Allemaal werkzaamheden die later door specialisten werden gedaan.”

In de jaren negentig waren er in Nederland ook al veel wandelroutes. Routes op papier, maar ook paaltjes- en VVV-routes. Het grote verschil met tegenwoordig is, dat ze in de periode voor internet veel minder makkelijk beschikbaar waren. Je moest ervoor naar de boekwinkel. Het aantal wandeltijdschriften en websites is in de afgelopen twintig jaar enorm toegenomen. Je hoeft maar even op het scherm van je smartphone te zoeken en je hebt de gewenste route direct beschikbaar. Daarnaast is het zo dat we meer dan ooit zijn gaan wandelen. Nederlanders maken samen 441 miljoen wandelingen per jaar, becijferde Stichting Wandelnet in 2021. Ruim 66 miljoen keer trokken we er speciaal op uit om een route te lopen, waarvan 2 miljoen keer voor een wandeling boven de 15 kilometer. In het afgelopen jaar is twee derde van de wandelaars meer gaan wandelen dan

Ik ben er min of meer in gegleden”, vertelt Rob als we op een mistige ochtend over de Posbank bij Rheden lopen. “Lange tijd was ik werkzaam als literatuurwetenschapper en ik had zelfs al een aanvraag gedaan om aan een proefschrift te werken. Maar uiteindelijk voelde ik mij daar toch niet gelukkig in en heb ik er een streep onder gezet.” Toen Rob in de jaren negentig, als huisman zorgend voor twee dochters, op zoek ging naar leuk vrijwilligerswerk en zelf geregeld NS-wandelingen liep, kwam hij in contact met Stichting Wandelplatform-LAW (Lange-Afstand-Wandelpaden). “Ik was goed in taal waardoor ik ook goed die routebeschrijvingen kon controleren. Voor routegidsen moet je kort en krachtig kunnen schrijven. De combinatie van tekst, taal en wandelen zit mij in het bloed. Zo is ook dit werk ontstaan en is mijn liefde voor het landschap verder geëvolueerd. Al vrij snel ging ik zelf routes maken. Daarvoor moest ik wel eerst zpp’er worden, zodat het ook echt beroepsmatig was. Op die manier ben ik rond mijn veertigste routemaker geworden.”

Rondwandelingen

Ondanks het grijze weer zijn er zelfs op deze vroege najaarsmorgen al wande-

laars op pad. Sommigen van hen lopen misschien de 16 km lange Trage Tocht Posbank, een van de routes die door Rob is uitgezet. ‘Een prachtige afwisselende tocht met verrassende uitzichten en veel stijgen en dalen’, gaf een wandelaar onlangs als commentaar op Wandelzoekpagina.nl. ‘Alleen bij punt 5 sloeg de verwarring even toe, omdat we dachten dat we een zijpad hadden gemist.’ Rob Wolfs bekennt nooit een echte langeafstandswandelaar te zijn geweest. Liever haalde hij wat hij noemt ‘de krenten uit de pap’. “Ik heb het wel gedaan, met

voorheen. Vooral het wandelen in de eigen omgeving nam enorm toe. Daardoor is er een grote behoefte aan interessante routes in ons eigen land.

Trage Tochten

Toen Rob Wolfs op zijn zestigste stopte met het professionele werk en vrij was, zag hij zijn kans schoon voor de Trage Tochten. “Achteraf gezien vind ik dat ik vaak te veel heb moeten toegeven aan de wensen van opdrachtgevers. Omdat ze vaak een bepaald thema aanhouden of willen dat je per se langs een horecagelegenheid loopt. Dat zijn allemaal externe criteria waarmee je rekening moet houden. Daarnaast was ik in de loop der jaren het wandelen over asfaltwegen steeds meer als een ergernis gaan ervaren. Misschien ook wel omdat ik daardoor zelf al snel last kreeg van blaren. Het werd overall steeds drukker en de druk van de auto nam alleen maar verder toe.” Wat hij wilde waren routes die voor kwaliteit gingen. Zo werden de Trage Tochten zijn handelsmerk, met als criterium minstens 70 procent onverharde paden. “Tot dan toe had ik vooral routes

‘Onbetreden paden bestaan in Nederland niet, maar je zoekt als routemaker wel altijd naar de minder gebaande paden.’

met markeringen (paaltjes) gemaakt. Een van de grote nadelen daarvan is dat je altijd toestemming moet hebben van de grondeigenaar. Dat betekent dat je heel vaak in gesprek moet met particulieren en natuurorganisaties. Maar ook met boeren en landgoedeigenaren. Daardoor kon ik heel vaak de mooiste paadjes niet in een route opnemen. Met de ongemarkeerde Trage Tochten hoefde ik daar geen rekening meer mee te houden. Ik moest me alleen aan de spelregels houden en niet over verboden paden lopen. Maar zo lang paden opengesteld zijn, heb ik de volle vrijheid en daar geniet ik nog steeds van.”

De fans van de Trage Tochten zijn mensen die het liefst alleen lopen en die, behalve van onverhard lopen, houden van rust en variatie. Rob hoort dat ook vaak terug in reacties op social media. “Sommigen vinden de tochten ook fijn omdat ze zo uitvoerig technisch beschreven zijn. Je hebt nu eenmaal toch mensen die niet goed zijn in kaartlezen.”

Randen in het landschap

Zelf houdt Rob Wolfs het meest van het halfopen coulissenlandschap. Daar is de afwisseling het grootst. Dat geldt ook voor de randen in het landschap, zoals de overgang van natuurgebied naar boeren-

land, maar ook van land en water. Hij loopt daarom graag langs beekjes of een kanaal. Maar ook in grensgebieden, langs de rand van Nederland. Overall waar de afwisseling te vinden is tussen verschillende soorten landschappen is het volgens hem spannend.

We nemen even plaats op een bankje en turen in de verte, waar de Veluwe overgaat in het agrarische landschap van de Achterhoek. “Na ruim dertig jaar routemaken weet ik natuurlijk veel van onze landschappen. En als ik ergens kom waar ik niet eerder geweest ben, ga ik meteen op kaarten zitten turen. Dan begint zich meestal al vanzelf een route af te tekenen. Vroeger maakte ik eerst zwart-wit fotokopieën en daar gaf ik met een gele stift op aan wat de onverharde paden waren. De combinatie van het kijken naar paden en mijn voorkeuren voor het soort landschap leidde mij vanzelf een bepaalde kant op. Als ik eenmaal een ruwe schets had, pakte ik er meerdere kaarten bij. Nu we digitaal werken kan dat ook veel makkelijker. Dan ga ik de route op detailniveau scherpslijpen. Pas daarna ga ik het veld in om de route na te lopen.”

Wanderpsychologie

In bossen gebeurt het regelmatig dat Rob een aantrekkelijker pad tegenkomt, wat ertoe kan leiden dat hij de route aanpast. “Dat is juist ook de lol van het vak. De puntjes op de i zetten. Het is ook deels fingerspitzengefühl. Je bent er voortdurend op gespist de mooiste paadjes te vinden en je blijft openstaan voor de omgeving. Soms ook blijken paden om een of andere reden toch afgesloten te zijn, waardoor je moet improviseren. Of je blijkt net nog een mooi lusje te kunnen maken dat iets toevoegt. *The proof of the pudding is in the eating.*”

Is routemaken ook niet een beetje componeren, vraag ik. “Absoluut! Ik ben nog altijd van plan om een keer een essay te schrijven over de Kunst van het Routemaken. Ik weet natuurlijk dat ik mensen met een route kan verrassen en ze er een plezier mee doe. De meeste wandelaars doe je een plezier met een rondwandeling. Een lijnwandeling van A naar B geeft toch altijd een hoop georganiseer met openbaar vervoer of auto's. De Trage Tochten schrijf ik altijd één kant op. Ik probeer van tevoren in te schatten wat de

mooiste wandelrichting is, met het minst leuke stuk aan het begin. Wat je aan het eind gelopen hebt, blijft nu eenmaal het langst hangen. Ik noem dat in het Duits wanderpsychologie.”

Rob beaamt dat de mogelijkheden om te wandelen de laatste dertig jaar op heel veel plaatsen zijn toegenomen, zoals in de uiterwaarden en op landgoederen en het boerenland. “Daardoor is het landschap meer ontsloten. Tegelijk staat het voortdurend onder druk vanwege uitbreidingen van de infrastructuur en afsluitingen in natuurgebieden, zoals momenteel op de Veluwe. In de coronaperiode hebben veel mensen leren genieten van het buitenzijn, maar het is daardoor ook drukker geworden. Ik ben al eens benaderd door een landgoedeigenaar die vroeg of ik alsjeblijft een bepaalde route wilde opheffen, omdat hij horendol werd van al die wandelaars. Maar daar begin ik principieel niet aan, zeker niet omdat ze zelf subsidie ontvangen voor het openstellen van hun landgoed.” Juist doordat veel mensen direct vanuit huis zijn gaan wandelen, kan volgens Rob in de toegankelijkheid van het buitengebied nog veel verbeterd worden. “Door in een groene berm langs een weg een

strook te maaien, kun je op een eenvoudige manier een beter wandelpad creëren. Daar zijn prachtige voorbeelden van. Een paaltje erbij, een beetje onderhoud en klaar is kees. Dat is voor wandelaars fijner en veiliger dan wandelen over asfalt.”

Diversiteit

Voor de foto zijn we inmiddels een stuk van de route afgedwaald en lopen we over het Rozendaalse Zand. Nederland is

collega-routemaker Rutger Burgers is dat hij het westen van Nederland veel beter kent. Onbetreden paden bestaan in Nederland niet, maar je zoekt als routemaker wel altijd naar de minder gebaande paden. Soms is het onmogelijk om niet gelijk op te lopen met al bestaande routes. Maar aan die routes probeer ik dan toch mijn eigen handtekening mee te geven. Het blijft toch ook mijn eigen interpretatie van een landschap.”

‘Het landschap heeft je altijd iets te vertellen over de bewoners. Wandelen zonder verhalen zou voor mij heel oninteressant zijn.’

een prima wandelland, vindt Rob. Maar Duitsland is natuurlijk veel groter en heeft veel meer grote natuurgebieden. “Er is ook meer rust, waardoor ik het daar ook minder erg vind om over asfalt te lopen. Maar het voordeel van Nederland is weer dat je op klein formaat veel diversiteit aan landschappen aantreft. In Duitsland loop je soms eindeloos door alleen maar bos. Ik heb ook een gids gemaakt met louter boswandelingen, maar daarvoor probeer ik toch altijd te zoeken naar de heideveldjes, zandverstuivingen, plassen en beken.” In de afgelopen tien jaar heeft Rob vooral routes gemaakt in Drenthe, Overijssel, Gelderland, Noord-Brabant en Limburg. Groningen en Friesland blijven nog altijd lastige gebieden omdat er weinig onverharde paden zijn. “Ik heb eindeloos zitten turen op topografische kaarten. Zo heb ik in Westerwolde, op de grens van Drenthe en Groningen, toch weer vier mooie routes kunnen maken. En dat probeer ik eigenlijk in heel Nederland. Het fijne van mijn samenwerking met

Onbeschreven blad

De papieren kaarten hebben bij Rob lang geleden al plaatsgemaakt voor digitaal gereedschap. Het begon met de komst van GPS (Global Positioning System). Onderweg spreekt hij de routebeschrijving in op een memorecorder. Juist door de technische mogelijkheden is het werk voor hem alleen maar leuker geworden. Het komt ook omdat hij een controlfreak is en hij de dingen vooraf graag wil weten en onder controle houden. Dat inspreken onderweg gebeurt altijd vrij breedspakig zodat hij thuis, bij het uitwerken van de route, keuzes kan maken en niets over het hoofd ziet. Is hij nog in staat om als een argeloze wandelaar op pad te gaan? Rob lacht. “Onmogelijk! Je draagt inmiddels zo veel bagage met je mee. Toch moet je wel blijven proberen als een onbeschreven blad naar het landschap te kijken al kost dat soms moeite. Zeker in coronatijd heb ik veel kortere wandelingen direct vanuit huis gemaakt en daardoor werd ik ook weer verrast door mijn eigen omgeving.

Paadjes waar ik eerder achteloos aan voorbij ging. Op een gegeven moment liep ik een ommetje langs de begraafplaats in Dieren. Voor het eerst kwam ik op de gedachte de begraafplaats eens op te lopen. Al snel realiseerde ik mij wat een mooie plek het is. Hoe was het mogelijk dat ik daar voor het eerst liep?! Zo’n plek besluit ik dan toch even voor mijzelf te houden.” Een wandeling is altijd een verhaal, zo is ook Robs ervaring. “Er gaat onderweg altijd iets door je heen en iedere plek op die wandeling heeft weer een eigen verhaal. Als je gaat graven in de geschiedenis komen er altijd verhalen aan de oppervlakte, van welke schijnbaar onbeduidende plek dan ook. Het landschap heeft je ook altijd iets te vertellen over de bewoners. Wandelen zonder verhalen zou voor mij heel oninteressant zijn. Wat ik nog wel eens zou willen is het nalopen van mijn eigen routes en dan inspreken wat er allemaal bij mij naar boven komt. Met alle associaties die daarbij horen, zodat het verhaal van je wandeling een soort totaalervaring wordt.”

